

Voor de **eerste superaanbieding van dit kwartaal** trekken we naar Kasterlee waar onze wandelvrienden **de Pompoenstappers** op zondag 29 mei 2016 de Pompoenstapperswandeling inrichten. Vertrekken kan hier tussen 06u00 en 15u00 voor een afstand van 6, 12, 15, 20, 25, 30, 40 en/of 50km en dit vanuit het Ligahof gelegen aan de Schoolstraat 36 **te Lichtaart**.

Kasterlee is centraal gelegen in de driehoek der Kempen, tussen Geel, Turnhout en Herentals. De andere aangrenzende gemeenten zijn Lille, Vosselaar, Turnhout, Oud-Turnhout en Retie. Sedert de fusie in 1976 heeft Kasterlee als deelgemeenten Lichtaart en Tielen. Het gehucht Terlo sluit in het oosten aan op de bebouwing van Kasterlee-dorp, het gehucht Houtum doet dit in het zuiden.

Kasterlee is opgedeeld in drie verschillende natuurlijke structuren. In het noorden vormen de valleien van de Aa, de Rode Loop en de Kaliebeek een natuurlijke grens met de omliggende gemeenten, in het uiterste zuiden domineert de Vallei van de Kleine Nete het landschap. Precies daartussen bevindt zich de Kempense Heuvelrug, een langgerekte duinenrug die ongeveer heel de Antwerpse Noorderkempen doorkruist.

De Aa in het noorden van deelgemeente Tielen en de Rode Loop en de Kaliebeek in Kasterlee en Lichtaart doorkruisen cultuurgronden, broekbosgebieden, vennen en vijvers. De Rode Loop was lange tijd een belangrijke transportader, ondanks dat de vallei en dan vooral het gebied rond de Tikkebroeken bij zware regenval grotendeels overstroomt. De

Tikkebroeken is een beschermd laagveen waar talrijke zang- en moerasvogels een onderkomen vinden, de vele waterpartijen trekken amfibieën als de alpenwatersalamander aan; ronde zonnedauw en moeraswolfsklauw bevolken de vennen. Het reservaat onderscheidt zich door de enorme verscheidenheid aan biotopen op een beperkte oppervlakte.

Kasterlees ondergronden bestaan uit waterdoorlatende zand- en leemgronden met ijzerhoudende lagen. Ongeveer 10.000 jaar geleden bedekten grote delen ijs de Kempen immers volledig. In de laatste ijstijd, de Würm-Glaciaal, loopt de vloedlijn van de Poederleeezee tot in onze streken. Door de getijden en afzettingen vormden zich hier dekzandruggen. Zo ontstond de Kempense Heuvelrug die tot 40 m hoge toppen kent. Met de latere terugtrekking van de ijskappen en het dalen van de waterspiegel overwoekerden duinenplanten het duinenreliëf. Rond en op de duinenruggen vormden zich, na de eerste duinenbegroeiing, als snel eiken- en berkenbossen. In de Middeleeuwen ontboste men deze echter op grote schaal en ontstond er op verschillende plaatsen een heidevegetatie. Deze ontbossing had voor gevolg dat zand en wind vrij spel kregen en stuifzandduinen vormden. De Hoge Mouw is zo'n zandduin, midden in het provinciaal domein Hoge Mouw. Moude of molde betekent mul zand. Jaren van intensieve recreatie deden de duin krimpen tot 35 m waar hij ooit tot 40 m hoog was. De Oostenrijkse en Franse bezettingen zorgden voor een nieuwe bebossing van onze streken met vooral naaldboomsoorten. De laatste jaren werkt het bosbeheer aan de creatie van een gemengd loofbos.

Naast het provinciaal domein liggen de Kastelse Bossen of het Gestelsbos (gestel = heuvel). Deze maakten vroeger deel uit van de jachtwarande van de hertogen van Brabant. Voor valkenjacht is de streek ideaal. Het toenmalige Hof Ter Loo beschikt zelfs over een eigen valklegge, waar valken worden gevangen en opgeleid voor de jacht. Voor het broodnodige gerstenat trekken de valkeniers zich terug in afspanning De Valk op de markt in Kasterlee. Op de zuidrand van de Kempense Heuvelrug vind je Holle Wegen. Deze erosiegeulen ontstaan door de weerstand van de ijzerhoudende lagen tegen de krachten van het aflopende regenwater van de duinenrug.

Ten noorden van de duinenrug, in het gebied van de Witte Bergen en op de grens met Herentals ligt het Zwart Water (zwart, zwet = grens), een geklasseerd natuurgebied. Dit ingesloten stukje natuur is een laagveengebied met typische vegetatiesoorten als wateraardbei en gagel- en wilgenstruwelen. Een kijkhut laat toe om de verschillende broedvogels in het ontoegankelijke gebied te kunnen

observeren.

Zicht op de Aa

Zwart Water te Kasterlee

De Kleine Nete

Ten zuiden van de Kempense Heuvelrug domineert de Vallei van de Kleine Nete het reliëf. De Kleine Nete is door zijn waterkwaliteit en natuurlijke structuur een van de properste rivieren in België. Het kanaliseren van de rivier startte in 1839 en zorgde ervoor dat de sterk meanderende rivier een ideale waterweg vormt. Door deze ingrepen werden verschillende oude rivierarmen, overstromingsgebieden en meanders geïsoleerd en deze ontwikkelden eigen biotopen.

Ten noorden van de vallei vormt een paraboolduin een afwateringsplas die later verder wordt uitgediept door turfwinning, de Snekensvijver. Broekbossen en droge heide wisselen elkaar af. Dit kwetsbare stukje nat

heidebiotoop is enkel toegankelijk onder begeleiding, maar vanuit een recent opgebouwde kijkhut gelegen op de baan tussen Herentals en Lichtaart kan je de verschillende vogelsoorten gade slaan. Verder stroomopwaarts, in het gebied van Eerselingen tot Oosteneind, liggen een groot aantal oude rivierarmen als ideaal decor voor een mooie natuurwandeling. Extensief bewerkte weilanden en bloemrijke landschappen wisselen elkaar af in deze agrarische vallei.

Geen van de drie deelgemeenten kende ooit een industriële ontwikkeling. Wel werd er intensief veeteelt en landbouw beoefend. Toch kennen we in Tielen het bedrijf IJsboerke, in Lichtaart het recreatiepark Bobbejaanland en geniet het recreatiegebied en natuurdomein "de Hoge Rielen" internationale bekendheid.

De 'Hoge Rielen'

Kasterlee is echter vooral een gemeente met een toeristische traditie en een hierbij passende infrastructuur: een mountainbike pad, een fietsroutenetwerk, een 250 km bewegwijzerd wandelnetwerk over de Kempense Heuvelrug en een ruiter- en joggingpad en het kindvriendelijke project 'Kabouterberg' (in de heuvelachtige zandduinen van natuurdomein De Hoge Mouw). Opvallend is het groot aantal hotels en restaurants. Daarnaast zijn er diverse campings, Ark van Noë en het recreatiedomein De Putten. Het Frans Masereelcentrum verzorgt de promotie van de grafiekkunst.

Kasterlee nam in 2008 als dorp deel aan de wedstrijd "Het mooiste dorp van Vlaanderen". In de provinciale voorronde werd Kasterlee verkozen tot mooiste dorp van de provincie Antwerpen door onder andere de dorpen Sint-Amands en Baarle-Hertog te verslaan. Hierdoor kwalificeerde het zich automatisch voor de finale op Vlaams niveau waar het dorp echter zijn meerdere moest erkennen in de Limburgse gemeente Oud-Rekem. Desondanks mag Kasterlee zich dankzij deze wedstrijd tot een van de mooiste dorpen van Vlaanderen rekenen.

Een aantal bezienswaardigheden zijn:

De Sint-Willibrorduskerk: De oorspronkelijke kerk is in Kempense baksteen uit de 16de eeuw. In 1531 werd de kerk vergroot en de klokkentoren gebouwd. In 1735 was er een grote brand. In 1849 werd de kerk herbouwd in neogotische stijl. In 1850 werd de kerk vergroot en opnieuw ingedeeld.

Keeses Molen: is een maalvaardige, typisch Kempense standerdmolen met een open voet.

De molen werd gebouwd rond 1650, en stond toen op de Dam in Antwerpen. Daarvandaan werd hij in 1853-'54 verplaatst naar het gehucht Lo in Heist-op-den-Berg, en in 1922 naar de Heesbergen in Kasterlee ter vervanging van een omgewaaide molen. Keeses Molen dankt zijn naam aan één van de laatste eigenaars, Cornelius (*Kees*) Van Laer. Hij is twee keer tot monument verklaard, op 18 oktober 1943 en op 27 september 1954. De windvang is slecht, de molen staat te midden van vele bomen. Voordat de molen naar de Kabouterberg werd verhuisd, had hij een gesloten voet en houten borstroeden. De voet werd gewijzigd in een open voet eer de molen werd ingedraaid op 13 juni 1954. Een belangrijke impuls in verband met de verhuizing kwam van de Koninklijke Vereniging voor Natuur en Stedenschoon.

In de deelgemeente Lichtaart vind je:

het pretpark Bobbejaanland, genoemd naar zijn oprichter Bobbejaan Schoepen, Snepkensvijver, de Pastorij en het Hof van Bayot

In Tielen is er:

Het kasteel Tielenhof, waar de heren van Tielen verbleven. In oorsprong dateert het gebouw uit de 14^e eeuw, maar de huidige gebouwen zijn enkele eeuwen jonger. Vooral het barokke koetshuis (1688) heeft nog het best zijn oorspronkelijke toestand bewaard. Het hof is omgeven door een brede gracht met een ophaalbrug.

Zicht op de watermolen

De watermolen, gelegen op de Aa stamt uit 1700 en is van het type onderslagmolen. Bij onderslagmolens stroomt het water onder het rad door. Dit type molen komt vooral voor op de wat grotere beken/kleinere rivieren en is typisch voor waterlopen met een klein verval. We vinden deze molens vrij frequent in de Kempen.

De Sinte-Margaritakerk is een neogotische kerk uit 1852. De kerktoren is echter ouder en dateert uit de 16^e eeuw. Opmerkelijk zijn de grafzerken in blauwe steen van de Heren van Tielen en zo ook de gegraveerde geelkoperen grafplaat van heer Lodewijk van Leefdaal en zijn echtgenote. Van veel eerder dateren het Romaanse doopvont in de doopkapel, het Sinte-Margaritharetabel met beschilderde houten zijpanelen uit de eerste helft van de 16de eeuw en een processiekruis uit de 12de eeuw.

Het voormalige gemeentehuis werd in 1876 in Vlaamse neorenaissancestijl gebouwd door architect Taeymans. Voor het gebouw staat een gotische pomp en een vrijheidsboom, gepland naar aanleiding van de bevrijding na de Eerste Wereldoorlog. Sinds 2010 doet het voormalige gemeentehuis dienst als erfgoedhuis.

Het voormalige gemeentehuis

De Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand dateert uit 1667. Van in de 14^e eeuw bestaat hier al een drukke Mariaverering aan een staak- of boomkapelletje. De huidige kapel werd in 1667 gebouwd in rode baksteen. Een houten luikje maakt het mogelijk om door de ijzeren tralies het barokke altaar te bekijken en giften in het offerblok te leggen wanneer de kapel gesloten is.

Pompoenen zijn een typisch Kastels product. In het jaar 1747 nodigde weduwe Van den Kieboom haar kozijn Van Griensven uit Turnhout en haar schoonbroer pastoor van Pulle uit om "de pompoenen en de lemoenen te comen helpen eten op onze kermis!". Ook pastoor Z.H. Johannes de Vos, die tijdens de tweede helft van de 16 de eeuw pastoor was in Kasterlee verwees er naar in een van zijn artikelen van het oud Kastelsch geloof "De mannen van Kastel eten Pompoenpap, d' anderen vreten bonen." De inwoners van Kasterlee staan dus bekend als pompoenpapeters.

Over de wandeling zelf heeft de redactie, bij het ter perse gaan van deze editie van 'Ons Uiltje' geen andere informatie dan wat je kan lezen in de Marching:

"De wandeling gaat voor 85% door de bossen van Kasterlee en Lichtaart. We wandelen onder andere door de Koningsbossen, het Provinciaal domein Hoge Mouw, de Rulheide, Zandschel en naar gelang de gekozen afstand door Hoge Rielen, Witte Bergen en Weigerbergen."

Dus beste Uiltjes, ons lijkt deze bestemming de moeite waard om er een, hopelijk zomerse, wandelzondag door te brengen.

